

KOMENDA WOJEWÓDZKA PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ W POZNANIU

Ewakuacja obiektów oświatowych: procedury, zadania oraz ćwiczenia ewakuacyjne

kpt. Emilia Pałubicka-Florczak
st. kpt. Alicja Borucka
Koordynatorzy ds. Prewencji Społecznej woj. wielkopolskiego

Podstawa prawna

1. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 60).
2. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo Budowlane (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz.1332, 1529).
3. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (j.t. Dz. U. 2017 r. poz. 736).
4. Ustawa z dn. 7 września 1991 roku o systemie oświaty (j.t. Dz. U. z 2016 r., poz. 1943 z późn. zm.)
5. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. Nr 109 poz. 719).
6. Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (j.t. Dz. U. z 2015 r., poz.1422).
7. Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji 24 lipca 2009 r. w sprawie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych (Dz. U. Nr 124 poz. 1030).
8. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 Nr 6 poz. 69 z późniejszymi zmianami).
9. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 marca 2016 roku w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży (Dz. U. z 2016 r., poz. 452)
10. Polska Norma PN-EN ISO 7010:2012. Symbole graficzne. Barwy bezpieczeństwa i znaki bezpieczeństwa. Zarejestrowane znaki bezpieczeństwa.
11. Polska Norma PN-EN 1838:2013-11. Zastosowanie oświetlenia. Oświetlenie awaryjne.
12. „Czerwona księga pożarów – wybrane problemy pożarów oraz ich skutki”, red. P. Guzewski, D. Wróblewski, D. Małozieć, Wyd. CNBOP-PIB, Józefów 2014

Prewencja społeczna są to wszystkie działania informacyjne, popularyzacyjne, edukacyjne służące zwiększeniu świadomości społeczeństwa o zagrożeniach, zapobieganiu im oraz propagujące bezpieczne zachowania.

Na przełomie 25 lat działania Państwowej Straży Pożarnej można zauważyć znaczący rozwój wyszkolenia funkcjonariuszy oraz wyposażenia jednostek w specjalistyczny sprzęt który wykorzystywany jest zarówno do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi oraz miejscowymi zagrożeniami. Zarówno działania operacyjne jak i kontrolno-rozpoznawcze mają szeroki zasięg i docierają do znacznej grupy społeczeństwa. Dlatego też osiągając tak wysoki poziom rozwoju PSP, mając od lat silne fundamenty warto to umocnić i wzbogacić o dodatkowy filar jakim jest prewencja społeczna.

„Ochrona przeciwpożarowa polega na realizacji przedsięwzięć mających na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska przed pożarem, klęską żywiołową lub innym miejscowym zagrożeniem poprzez:

- *zapobieganie powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zdarzenia,*
- *zapewnienie sił i środków do zwalczania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia,*
- *prowadzenie działań ratowniczych.”*

Jednym z głównych zadań należących do Państwowej Straży Pożarnej jest nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych.

O ile za miejsce naszego stałego pobytu jesteśmy sami odpowiedzialni to w miejscu pracy nad naszym bezpieczeństwem czuwa właściciel/zarządca obiektu. Na barkach zarządzającego obiektem spoczywa szereg zadań i obowiązków, których bezwzględnie musi przestrzegać.

Przedmiotowe opracowanie zawiera zbiór podstawowych zadań i obowiązków jakie spoczywają na właścicielach/zarządcach obiektów oraz na pracownikach w celu uniknięcia lub niedopuszczenia do powstania zagrożenia jakim jest np. pożar.

Obowiązki nałożone na właściciela/zarządcę obiektu z zakresu przestrzegania przepisów przeciwpożarowych zawarte zostały w prawie budowlanym oraz w ustawie i rozporządzeniach z zakresu ochrony przeciwpożarowej.

Obowiązki właściciela/zarządcy budynku

PRAWO BUDOWLANE

Przepisy Prawa Budowlanego zakładają, że obiekt budowlany należy tak projektować, aby poszczególne części konstrukcji wraz z urządzeniami zapewniały długoletnie funkcjonowanie obiektu zapewniając bezpieczeństwo osób w nim przebywających. Jednym z tych elementów jest bezpieczeństwo pożarowe, dlatego tak ważne jest regularne prowadzenie kontroli przez właściciela lub zarządcę w czasie użytkowania budynku.

- *w przypadku występowania niesprzyjających warunków atmosferycznych tj. silne wiatry, wyładowania atmosferyczne itp. w wyniku których nastąpiło uszkodzenie obiektu budowlanego lub bezpośrednie zagrożenie takim uszkodzeniem, mogące spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa*

mienia lub środowiska należy każdorazowo przeprowadzić kontrolę stanu technicznego budynku niezależnie od ustalonych terminów.

➤ *Czasookresy kontroli obiektów:*

- **co najmniej raz w roku** - sprawdzenie stanu technicznego:
  - a) elementów budynku i instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu;
  - b) instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska;
  - c) instalacji gazowych oraz przewodów kominowych (dymowych, spalinowych i wentylacyjnych);
- **okresowej, co najmniej raz na 5 lat** - sprawdzenie stanu technicznego i przydatności do użytkowania obiektu budowlanego oraz jego otoczenia; kontrolą tą powinno być objęte również badanie instalacji elektrycznej i piorunochronnej w zakresie stanu sprawności połączeń, osprzętu, zabezpieczeń i środków ochrony od porażeń, oporności izolacji przewodów oraz uziemień instalacji i aparatów;

Niezależnie od protokołów potwierdzających przeprowadzenie okresowych kontroli, każda placówka szkolna powinna posiadać książkę obiektu. Dokument ten służy do regularnego wprowadzania zapisów z zakresu prowadzonych badań i kontroli stanu technicznego, remontów oraz przebudowy, w okresie użytkowania obiektu budowlanego.

USTAWA O OCHRONIE PRZECIWOŻAROWEJ

Treść ustawy nakłada obowiązki z zakresu ochrony przeciwpożarowej na właścicieli/zarządców obiektów.

Z zapisów zawartych w ustawie o ochronie przeciwpożarowej wynika, że właściciel/zarządca obiektu:

- przestrzega przeciwpożarowych wymagań techniczno-budowlanych, instalacyjnych oraz technologicznych;
- wyposaża budynek, obiekt budowlany lub teren w wymagane urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice;
- zapewnia konserwację oraz naprawy urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic w sposób gwarantujący ich sprawne i niezawodne funkcjonowanie;
- zapewnia osobom przebywającym w budynku, obiekcie budowlanym lub terenie bezpieczeństwo oraz możliwość bezpiecznej ewakuacji;
- przygotowuje budynek do prowadzenia akcji ratowniczej;
- zapoznaje pracowników z przepisami przeciwpożarowymi;
- ustala sposoby postępowania na wypadek wystąpienia pożaru lub innego zagrożenia.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI W SPRAWIE OCHRONY PRZECIWOŻAROWEJ BUDYNKÓW, INNYCH OBIEKTÓW BUDOWLANYCH I TERENÓW

Kolejną podstawą prawną regulującą czynności zabronione oraz obowiązki wyznaczone do stosowania w obiektach oraz terenach przyległych, które mogą spowodować lub być następstwem pożaru, jego rozprzestrzeniania się jak również wpływać na działania ratownicze jest ww. rozporządzenie MSWiA.

Zawarte w nim zostały czynności zabronione w czasie użytkowania obiektu, poniżej przedstawiono niektóre z nich, do których może dojść w szczególności w budynkach szkolnych:

- używanie otwartego ognia, palenie tytoniu (za wyjątkiem miejsc specjalnie do tego wyznaczonych) oraz stosowanie innych czynników mogących zainicjować zapłon materiałów;
- użytkowanie niesprawnych technicznie lub w sposób niezgodny z przeznaczeniem albo zaleceniami producenta instalacji, urządzeń i narzędzi (ważnym elementem jest pilnowanie terminów częstotliwości okresowych kontroli);
- składowanie materiałów palnych, w tym pozostałości roślinnych, gałęzi i chrustu poza budynkami w odległości mniejszej niż 4 m od granicy działki sąsiedniej;
- użytkowanie ustawionych bezpośrednio na podłożu palnym elektrycznych urządzeń grzewczych;
- przechowywania oraz stosowania elementów wystroju i wyposażenia wewnątrz z materiałów palnych w odległości mniejszej niż 0,5 m od: urządzeń i instalacji których powierzchnie nagrzewają się, linii kablowych, przewodów elektrycznych;
- stosowanie na osłony punktów świetlnych materiałów palnych w odległości 0,05 m od żarówki;
- instalowania opraw oświetleniowych oraz osprzętu instalacji elektrycznych, takich jak wyłączniki, przełączniki, gniazda wtyczkowe, bezpośrednio na podłożu palnym;
- składowanie materiałów palnych na drogach komunikacji ogólnej (ewakuacja) w sposób zmniejszający ich szerokość albo wysokość poniżej wymaganych wartości;
- składowanie materiałów palnych w pomieszczeniach technicznych, na nieużytkowanych poddaszach i strychach oraz w piwnicach;
- zamykanie i blokowanie drzwi ewakuacyjnych w sposób uniemożliwiający ich natychmiastowe użycie w przypadku pożaru lub innego zagrożenia;
- uniemożliwienie lub ograniczenie dostępu do: gaśnic i urządzeń przeciwpożarowych, źródeł wody do celów przeciwpożarowych, wyjść ewakuacyjnych, wyłączników i tablic rozdzielczych prądu elektrycznego oraz kurków głównych instalacji gazowej.

Główne zadania właściciela/zarządcy budynku

Do podstawowych zadań uregulowanych w prawie należą:

- utrzymanie urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic w stanie pełnej sprawności technicznej i funkcjonalnej;
- wyposażenie obiektu w przeciwpożarowe wyłączniki prądu zgodnie z przepisami techniczno - budowlanymi,
- umieszczenie w widocznych miejscach instrukcji postępowania na wypadek pożaru wraz z wykazem telefonów alarmowych;
- oznakowanie znakami ewakuacyjnymi (zgodnie z PN) dróg i wyjść ewakuacyjnych drzwi przeciwpożarowych, dróg pożarowych jak również miejsc usytuowania urządzeń przeciwpożarowych oraz gaśnic.

Dodatkowo do zadań właścicieli/zarządców należy utrzymanie dróg pożarowych w stanie umożliwiającym wykorzystanie ich o każdej porze roku przez jednostki ochrony przeciwpożarowej.

Wymagania stawiane właścicielom/zarządcom obiektów z zakresu ochrony przeciwpożarowej zawarte w przytoczonych przepisach prawnych uzupełniają się.

Należy pamiętać, że odpowiedzialność za przestrzeganie przepisów przeciwpożarowych spoczywa na zarządcy lub użytkowniku na podstawie zawartej umowy cywilnoprawnej, ustanawiając zarząd lub użytkowanie.

W przypadku nie zawarcia ww. umowy odpowiedzialność spoczywa na faktycznie władającym budynkiem.

Kontrola stanu technicznego przewodów kominowych (dymowych, spalinowych i wentylacyjnych) powinna w szczególności obejmować:

- sprawdzenie wykonania zaleceń wynikających z poprzedniej kontroli okresowej;
- weryfikację drożności przewodów kominowych;
- weryfikację siły ciągu kominowego;
- kontrolę stanu technicznego przewodów, kanałów, włączów, nasad kominowych, itp. pod kątem ich ewentualnych uszkodzeń;
- oględziny pomieszczenia, w którym zainstalowano urządzenia grzewcze pod kątem sprawnie działających urządzeń wentylacyjnych;
- częstotliwości okresowego czyszczenia przewodów kominowych;
- dostęp do czyszczenia i przeprowadzania okresowych kontroli przewodów kominowych i urządzeń mających związek z kominami.

Kontrola stanu technicznego przewodów kominowych powinna być przeprowadzana przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje zawodowe poświadczone przez izbę rzemieślniczą, m.in. kominarzy. Po przeprowadzonej kontroli technicznej przewodów kominowych oraz po każdym czyszczeniu właściciel/zarządca obiektu powinien otrzymać dokument potwierdzający wykonanie czynności: po kontroli jest to odpowiedni protokół pokontrolny, a po czyszczeniu - potwierdzenie zakresu wykonanych prac.

WAŻNE! Terminy - częstotliwość wykonywania czyszczenia przewodów wentylacyjnych, dymowych oraz spalinowych:

- cztery razy w roku (raz na kwartał) w budynkach, które opalane są węglem, drewnem lub innym paliwem stałym;
- dwa razy w roku (raz na 6 miesięcy) w budynkach opalanych gazem, olejem lub innym paliwem ciekłym;
- raz w miesiącu w paleniskach zakładów zbiorowego żywienia i usług gastronomicznych;
- raz do roku kontroluje się przewody wentylacyjne.

ZADANIA I OBOWIĄZKI W ZAKRESIE OCHRONY PRZECIWOŻAROWEJ DLA OSÓB BĘDĄCYCH ICH STAŁYMI UŻYTKOWNIKAM

Zarządzający Obiektem

Zgodnie z ustawą o ochronie przeciwpożarowej właściciel/zarządca, zobowiązany jest w szczególności:

- przestrzegać wymagań przepisów przeciwpożarowych, budowlanych, instalacyjnych i technologicznych,
- wyposażyć obiekty w niezbędne urządzenia przeciwpożarowe oraz sprzęt gaśniczy,
- zapewnić osobom przebywającym w budynkach i na terenie zewnętrznym bezpieczeństwo i możliwość ewakuacji,
- przygotować budynki, obiekty lub teren do prowadzenia akcji ratowniczej,
- zaznajomić podległych pracowników z przepisami przeciwpożarowymi,
- ustalić sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia,
- wydać stosowne zarządzenia i polecenia oraz wewnętrzne instrukcje i procedury regulujące zasady realizacji powyższych zadań,
- nadzorować przestrzeganie przez podległych mu pracowników oraz wyciąga konsekwencje służbowe w stosunku do winnych naruszenia tych przepisów,

- wykonywać decyzje administracyjne wydawane przez uprawnione instytucje w związku z przeprowadzonymi czynnościami kontrolno – rozpoznawczymi na terenie użytkowanego obiektu.

Zadania i obowiązki pracowników wyznaczonych do prowadzenia porządku technicznego w budynku

W zakresie ochrony przeciwpożarowej, poza wykonywaniem obowiązków określonych dla wszystkich pracowników, są zobowiązani:

- prowadzić dla każdego budynku książkę obiektu budowlanego,
- usuwać systematyczne stwierdzone uszkodzenia, które mogłyby spowodować zagrożenie życia i zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia albo środowiska, a w szczególności – katastrofę budowlaną, pożar, wybuch, porażenie prądem elektrycznym lub zatrucie gazem,
- użytkować i utrzymywać instalacje oraz urządzenia w stanie zgodnym z warunkami technicznymi i wymaganiami określonymi przez producenta oraz poddawać je okresowym przeglądom technicznym oraz czynnościom konserwacyjnym przez osoby uprawnione,
- organizować nadzór techniczny nad przestrzeganiem i prowadzeniem prac remontowych i montażowo – instalacyjnych tak, aby przebiegły one z zachowaniem warunków bezpieczeństwa pożarowego.

Zadania i obowiązki pracowników sprzątających

W zakresie ochrony przeciwpożarowej pracownicy sprzątający, poza wykonywaniem obowiązków określonych dla wszystkich pracowników, są zobowiązani do:

- systematycznego usuwania śmieci i odpadów do odpowiednich pojemników poza teren sprzątanym pomieszczeń,
- wygaszania oświetlenia oraz wyłączania urządzeń elektrycznych nieprzystosowanych do pracy ciągłej,
- zamykania pomieszczeń po zakończeniu sprzątania i umieszczenia kluczy w ustalonym miejscu,
- zgłaszania przełożonemu zauważonych nieprawidłowości (np. nieprawidłowego stanu pracy urządzeń i instalacji elektrycznych, niezabezpieczonych urządzeń grzewczych, niekompletnych szafek hydrantów wewnętrznych itp.).

Zadania i obowiązki wszystkich pracowników obiektu.

Obowiązki podstawowe wynikające z ustawy o ochronie przeciwpożarowej:

Zgodnie z ustawą o ochronie przeciwpożarowej, każdy pracownik oraz inne osoby przebywające na terenie obiektu, niezależnie od zajmowanego stanowiska i pełnionej funkcji zobowiązane są do:

- zapobiegania powstawaniu i rozprzestrzeniania się pożaru, a w szczególności do niewykonywania jakichkolwiek czynności, które mogłyby w sposób bezpośredni lub pośredni spowodować powstanie pożaru lub innego miejscowego zagrożenia,
- przestrzegania przeciwpożarowych wymagań budowlanych, instalacyjnych i technologicznych,
- uczestniczenia w szkoleniach przeciwpożarowych oraz w ćwiczeniach polegających na praktycznym sprawdzeniu organizacji oraz warunków ewakuacji,
- niezwłocznego zawiadomienia osób znajdujących się w strefie zagrożenia o grożącym im niebezpieczeństwie,

- brania udziału w działaniach ratowniczo – gaśniczych.

Zadania i obowiązki szczegółowe:

- zgłaszanie stwierdzonych uchybień mogących spowodować powstanie lub rozprzestrzenianie się pożaru lub innego miejscowego zagrożenia,
- przestrzeganie zakazu palenia tytoniu i posługiwania się otwartym ogniem w miejscach do tego nie wyznaczonych,
- zabronione opuszczenie stanowiska pracy bez uprzedniego sprawdzenia, czy zostały wyłączone wszystkie urządzenia elektryczne itp. mogące przyczynić się do powstawania pożaru lub innego miejscowego zagrożenia,
- zapewnienie odpowiednich warunków ewakuacji (otwarte drzwi ewakuacyjne, odpowiednia ilość wyjść ewakuacyjnych, długości dojścia, drożność pionowych i poziomych dróg ewakuacyjnych).

Na drogach ewakuacyjnych zabrania się:

- składowania materiałów palnych lub umieszczenie przedmiotów na tych drogach w sposób zmniejszający ich szerokości albo wysokość poniżej wymaganych wartości,
- ustawiana na klatkach schodowych jakichkolwiek przedmiotów utrudniających ewakuację,
- zamykanie drzwi ewakuacyjnych w sposób uniemożliwiający ich natychmiastowe użycie,
- uniemożliwienie lub ograniczenie dostępu do wyjść ewakuacyjnych,
- stosowanie materiałów łatwo zapalnych na drogach komunikacji ogólnej służącej ewakuacji (wystrój, zasłony, boazeria itp.),
- należy znać podstawowe zasady alarmowania, oraz procedury ewakuacji,
- należy dokładnie znać lokalizację oraz sposób użycia podręcznego, sprzętu gaśniczego, hydrantów wewnętrznych, oraz rozmieszczenia dróg ewakuacyjnych.

INSTRUKCJA BEZPIECZEŃSTWA POŻAROWEGO

Ustawa o ochronie przeciwpożarowej mówi, że „osoba fizyczna, osoba prawna, organizacje lub instytucje korzystające ze środowiska, budynku, obiektu lub terenu są obowiązane zabezpieczyć je przed zagrożeniem pożarowym lub innym miejscowym zagrożeniem”.

Bazowym dokumentem do prowadzenia szkoleń dla pracowników o tematyce pożarnej ze szczególnym uwzględnieniem i omówieniem czynników ryzyka, mogących spowodować powstanie w budynku pożaru lub innego miejscowego zagrożenia oraz ćwiczeń ewakuacyjnych dla wszystkich użytkowników budynku jest **Instrukcja Bezpieczeństwa Pożarowego** obiektu.

Przepisy z zakresu ochrony przeciwpożarowej nakładają na właściciela lub użytkownika obiektu obowiązek opracowania instrukcji bezpieczeństwa pożarowego i jej aktualizacji. Dokument ten wymagany jest dla budynków o kubaturze powyżej 1000 m³, w całym okresie jego użytkowania.

Instrukcja Bezpieczeństwa Pożarowego podlega aktualizacji, jeśli upłynęły 2 lata od daty jej opracowania, a także po takich zmianach sposobu użytkowania obiektów, które wpływają na zmianę warunków ochrony przeciwpożarowej.

Właściciel/zarządca budynku, w tym przypadku dyrektor placówki zobowiązany jest do zapoznania z instrukcją wszystkich zatrudnionych pracowników bez względu na zajmowane stanowisko i rodzaj wykonywanej pracy.

Ustalenia zawarte w instrukcji ułatwiają dyrekcji placówki, personelowi dozoru oraz wszystkim zatrudnionym pracownikom właściwie wywiązywać się z obowiązków wynikających z przepisów ochrony przeciwpożarowej.

Treści zawarte w instrukcji bezpieczeństwa pożarowego obejmują warunki wynikające z przeznaczenia i sposobu użytkowania obiektu, warunki ewakuacyjne jak również wyposażenie w urządzenia przeciwpożarowe.

Ponadto z zakresu procedur organizacyjnych określone są min. zadania i obowiązki spoczywające na osobach użytkujących budynek oraz sposoby postępowania na wypadek pożaru i innego zagrożenia.

Każda opracowana instrukcja bezpieczeństwa pożarowego powinna zawierać plany obiektu (ewakuacyjne) obejmujące teren zewnętrzny i poszczególne kondygnacje budynku wraz z oznaczeniem graficznych danych dotyczących m. in. urządzeń przeciwpożarowych, gaśnic, kierunków ewakuacji, miejsca zbiórki oraz drogą pożarową. Dodatkowo powinna uwzględniać informacje na temat ilości osób na poszczególnych kondygnacjach, wysokości budynku czy odległości od obiektów sąsiednich.

WAŻNE: omawiane powyżej plany ewakuacyjne w placówkach oświatowych publicznych i niepublicznych należy umieszczać w dostępnych dla ekip ratowniczych miejscach.

ZAGROŻENIA POŻAROWE W BUDYNKU

Co to jest pożar?

Definicje określające pożar w najprostszy sposób opisują go jako niekontrolowany proces spalania, występujący w miejscu do tego nie przeznaczonym, któremu towarzyszy dym i/lub płomień.

Co się kryje pod stwierdzeniem „niekontrolowany”?

Niekontrolowany, ponieważ rozwija się bardzo szybko, często osiągając rozmiary nie pozwalające ugasić go w zarodku przy użyciu sprzętu dostępnego w miejscu pracy (hydrantu czy gaśnicy). Powoduje duże straty zarówno materialne (finansowe) jak i te nieodwracalne: psychiczne, fizyczne, a nawet śmierć. Niszczy wszystko co spotyka na swojej drodze.

Jakie elementy są potrzebne, aby powstał pożar?

- materiał palny (np. elementy wystroju, konstrukcja);
- utleniacz (tlen);
- źródło energii cieplnej (np. zapalki, zapalniczka).

Z corocznych analiz prowadzonych przez PSP wynika, że główną przyczyną występujących pożarów jest nieostrożność osób dorosłych i nieletnich podczas posługiwania się ogniem otwartym (papierosy, zapalki) – co stanowi, aż 60% wszystkich przyczyn. Kolejną grupę przyczyn tworzą podpalenia, wady urządzeń i instalacji elektrycznych oraz nieprawidłowa eksploatacja urządzeń grzewczych.

Na zagrożenie pożarowe w miejscu pracy składa się wiele czynników. Zalicza się do nich:

- palność znajdujących się w budynku materiałów,
- wyposażenie w urządzenia i instalacje zabezpieczające,

- konstrukcja obiektu,
- lokalizacja obiektu,
- sposób postępowania i zachowania się pracowników w sytuacjach zagrożenia,
- możliwość ewakuacji pracowników z obiektów,
- przygotowanie obiektu do możliwości prowadzenia akcji ratowniczo-gaśniczej przez wewnętrzne i zewnętrzne służby ratownicze.

Zwracając uwagę na powyższe elementy nie można pominąć zagrożeń powodowanych przez kable elektryczne. Ich obudowa (powłoka) wykonana jest w głównej mierze z tworzyw sztucznych.

Jak wspomniano wcześniej, pożar powstaje w miejscach do tego nie przeznaczonych, czyli tam gdzie najmniej się tego spodziewamy np. może rozchodzić się kanałami wentylacyjnymi czy po palnych materiałach występujących obok siebie.

W budynku można przewidzieć wiele scenariuszy zdarzeń, których konsekwencją może być pożar. Natomiast trudno jest przewidzieć wszystkie okoliczności mające wpływ na szybkość rozprzestrzeniania się ognia.

Powstanie pożaru oraz szybkość rozprzestrzeniania się zależy od:

- zachowania się i postępowania człowieka,
- sprawności technicznej urządzeń i instalacji, a zwłaszcza tych zasilanych energią elektryczną – regularne pomiary, kontrole i remonty,
- miejsca i czasu powstania pożaru,
- umiejętności postępowania pracowników w przypadku powstania pożaru,
- właściwego reagowania na alarmy uruchamiane przez instalację sygnalizacji pożaru czy autonomiczne czujki dymu (jeśli takie urządzenia zainstalowane są na obiekcie),
- znajomości obsługi podręcznego sprzętu gaśniczego,
- umiejętności poszczególnych pracowników do przeciwdziałania wszelkim objawom grożącym powstaniem paniki. Panika wprowadzając chaos bezpośrednio zagraża życiu ludzi, utrudnia ugaszenie nawet niewielkiego pożaru, tym samym sprzyja rozprzestrzenianiu się pożaru.

W celu zmniejszenia ryzyka wystąpienia pożaru należy przestrzegać podstawowych nakazów i zakazów określonych w obowiązujących przepisach ochrony przeciwpożarowej. Ponadto obiekty mogą zostać podzielone ścianami oddzielenia pożarowego na strefy pożarowe. Zadaniem takiej ściany oddzielenia jest zahamowanie na określony czas rozprzestrzeniania się pożaru na sąsiednie strefy pożarowe (bezpieczne od pożaru miejsca).

Jak uchronić się przed pożarem?

Podstawowe wymagania obowiązujące na terenie obiektu w celu niedopuszczenia do wystąpienia sytuacji zagrożenia pożarowego:

1. Podstawową zasadą zachowania bezpieczeństwa pożarowego obiektu, pomieszczenia, jest ciągle utrzymywanie pomieszczeń w porządku i czystości, usuwanie po zakończeniu pracy wszelkich odpadów, kontrola pomieszczeń przed zamknięciem obiektu.
2. Do składowania jakichkolwiek odpadów nie używać palnych koszy i pojemników.
3. Składować materiały w pomieszczeniach, aby nie zastawiać wyjść i dróg ewakuacyjnych.
4. Zgłaszać przełożonym (lub osobom wyznaczonym) wszelkie nieprawidłowości w pracy urządzeń technicznych i zabezpieczających.

5. Naprawy sprzętu elektrycznego powinny być wykonywane przez osoby posiadające właściwe uprawnienia. Prowadzić kontrolę i konserwację instalacji i urządzeń elektrycznych, odgromowych, uziemiających oraz urządzeń przeciwpożarowych.
6. Umieścić w widocznych miejscach instrukcje postępowania na wypadek powstania pożaru, instrukcje alarmowania straży pożarnej, wykazy telefonów alarmowych, znaki zakazu palenia tytoniu.
7. Przestrzegać zakazu palenia tytoniu i stosowania otwartego ognia.
8. Oznakować we właściwy sposób znakami fluorescencyjnymi lub podświetlanymi (awaryjne oświetlenie ewakuacyjne) wyjścia ewakuacyjne oraz strzałki kierunkowe do wyjścia w bezpieczne miejsce.
9. Prace niebezpieczne pożarowo prowadzić według procedur obowiązujących.
10. W przypadku pojawienia się nieprawidłowości w pracy urządzeń i instalacji, mogących doprowadzić do powstania pożaru lub innego zagrożenia, przerwać ich pracę poprzez wyłączenie dopływu energii elektrycznej.
11. Nie składować wszelkich materiałów palnych w odległości mniejszej niż 1,5 m od grzejników, punktów świetlnych, rozdzielni, urządzeń elektrycznych.

Jeśli budynek został podzielony na strefy pożarowe pracownicy oraz uczniowie bezwzględnie muszą pamiętać, żeby zawsze za sobą zamykać drzwi przeciwpożarowe (drzwi na klatkę schodową lub na korytarz), które powinny być oznakowane. Jeśli drzwi, z przyczyn użytkowych muszą być przez większość czasu pracy otwarte, to należy wyposażyć budynek w instalację sygnalizacji pożaru, która po wystąpieniu alarmu pożarowego spowoduje automatyczne zamknięcie drzwi przeciwpożarowych. Pracownicy muszą pamiętać, aby w przejściach drzwi nie pozostawiać elementów, które uniemożliwiłyby automatyczne zamknięcie drzwi.

W obiektach oświatowych na wyposażeniu budynku znajdują się urządzenia przeciwpożarowe, tzw. instalacje zabezpieczające, takie jak:

- hydranty wewnętrzne,
- awaryjne oświetlenie ewakuacyjne,
- podręczny sprzęt gaśniczy;
- przeciwpożarowy wyłącznik prądu;
- urządzenia służące do usuwania dymu lub zapobiegające zadymieniu.

Urządzenia te pozwalają we wczesnej fazie rozwoju pożaru ugasić źródło ognia oraz zapewnić bezpieczeństwo ekip ratowniczych. W przypadku znajomości, przez osoby użytkujące obiekt, miejsca, w którym sprzęt się znajduje oraz praktycznym ćwiczeniom jego użycia i działania w istotny sposób ma to wpływ na ograniczenie możliwości rozprzestrzeniania się powstałego pożaru.

Należy pamiętać, że dyrektor placówki oświatowej lub osoba wyznaczona ma obowiązek przestrzegania terminowości przeglądów technicznych i konserwacji urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic. Okresy wyznaczone do weryfikacji stanu technicznego urządzeń muszą być zgodne z instrukcją producenta, nie rzadziej jednak niż raz w roku.

SPOSOBY POSTĘPOWANIA NA WYPADEK POŻARU I INNEGO ZAGROŻENIA

W przypadku zaistnienia w budynku sytuacji zagrożenia związanej z pożarem najważniejsza jest właściwa reakcja osób. Wpływa to na sprawne i zdecydowane podejmowanie decyzji oraz prowadzenie ewakuacji. Natomiast niewłaściwe zachowanie się osób prowadzących ewakuację, a zwłaszcza wybuch paniki, nie tylko utrudni i przedłuży je prowadzenie i samych działań ratowniczo-gaśniczych, ale może doprowadzić do ofiar w ludziach.

Dlatego tak ważne jest prowadzenie regularnych ćwiczeń ewakuacyjnych na obiekcie. Zaznajamianie pracowników z ich zadaniami podczas prowadzenia ewakuacji budynku oraz

wyćwiczony z dziećmi i młodzieżą schemat postępowania w warunkach nagłego zagrożenia umożliwi przeprowadzenie sprawnej i szybkiej ewakuacji.

W celu wypracowania odpowiedniego postępowania w przypadku powstania pożaru lub innego miejscowego zagrożenia na terenie obiektu należy indywidualnie (dla budynku) opracować i wdrożyć wewnętrzne procedury organizacyjne, czyli tzw. „Postępowanie w przypadku powstania pożaru”.

Procedury zawierać powinny min. sposoby alarmowania, funkcyjność i zadania właściciela/zarządcy obiektu (dyrektora placówki oświatowej) oraz opiekunów (nauczycieli).

„Z każdego miejsca przeznaczonego na pobyt ludzi w obiekcie powinny być zapewnione odpowiednie warunki ewakuacji, zapewniające możliwość szybkiego i bezpiecznego opuszczenia strefy zagrożonej lub objętej pożarem, dostosowane do liczby i stanu sprawności osób przebywających w obiekcie oraz jego funkcji, konstrukcji i wymiarów, a także być zastosowane techniczne środki zabezpieczenia przeciwpożarowego, polegające na:

- 1) zapewnieniu dostatecznej ilości i szerokości wyjść ewakuacyjnych;*
- 2) zachowaniu dopuszczalnej długości, szerokości i wysokości przejść oraz dojść ewakuacyjnych;*
- 3) zapewnieniu bezpiecznej pożarowo obudowy i wydzieleni dróg ewakuacyjnych oraz pomieszczeń;*
- 4) zabezpieczeniu przed zadymieniem wymienionych w przepisach techniczno-budowlanych dróg ewakuacyjnych, w tym: na stosowaniu urządzeń zapobiegających zadymieniu lub urządzeń i innych rozwiązań techniczno-budowlanych zapewniających usuwanie dymu;*
- 5) zapewnieniu oświetlenia awaryjnego (zapasowego lub ewakuacyjnego) oraz przeszkodowego w obiektach, w których jest ono niezbędne do ewakuacji ludzi;*
- 6) zapewnieniu możliwości rozgłaszania sygnałów ostrzegawczych i komunikatów głosowych poprzez dźwiękowy system ostrzegawczy w budynkach, dla których jest on wymagany.”*

EWAKUACJA

Organizacja ewakuacji osób

Ewakuacja oraz bezpieczeństwo osób przebywających w budynku uzależnione jest głównie od rodzaju obiektu – charakteru użytkowania (przedszkole, szkoła, administracja, centrum handlowe czy obiekty produkcyjno-magazynowe) oraz wysokości.

Są to kluczowe wymogi do określenia parametrów charakteryzujących dany obiekt oraz czy i w jakie urządzenia powinien zostać wyposażony.

Należą do nich:

- klasa odporności ścian i stropów,
- maksymalne powierzchnie stref pożarowych,
- ilość wyjść ewakuacyjnych,
- szerokości przejść i dojść ewakuacyjnych,
- urządzenia przeciwpożarowe,
- dojazdy i drogi pożarowe,
- zewnętrzne zaopatrzenie w wodę.

Podczas prowadzenia ewakuacji bardzo ważne jest określenie poziomu zagrożenia osób i obiektu. Jeśli sytuacja nie wymaga ewakuowania całego kompleksu nie wprowadzamy niepotrzebnej paniki i wyprowadzamy w bezpieczne miejsce tylko osoby z pomieszczeń bądź kondygnacji znajdujących się najbliżej źródła pożaru. Jest to tzw. **ewakuacja prewencyjna**.

W przypadku rozwiniętego już pożaru z widocznymi efektami takimi jak płomienie, dym czy wysoka temperatura nie mamy czasu na spokojne prewencyjne działania. W tym przypadku przystępujemy od razu do działań, którym może towarzyszyć chaos i panika.

UWAGA! W przypadku zaistnienia sytuacji zagrożenia ogniem, dymem, substancją toksyczną, możliwością zawalenia budynku lub wybuchu gazu z rozszczelnionej instalacji gazowej oraz prawdopodobieństwem działań terrorystycznych, pod żadnym pozorem nie należy tracić czasu na wyłączenie komputerów, zamykanie okien, pakowanie akt i tym podobnych czynności.

Przykładowa procedura:

„POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU POWSTANIA POŻARU”

❖ Zasady alarmowania

W przypadku powstania pożaru natychmiast:

- spokojnym głosem zaalarmować innych pracowników oraz uczniów,
- telefonicznie zaalarmować odpowiednie służby zgodnie z własnym Planem Alarmowania,
- alarmować przy użyciu dzwonek szkolnych lub ręcznych ostrzegaczy pożarowych (jeśli takie się znajdują),
- alarmując straż pożarną należy podać:
  - gdzie i co się pali (nazwa obiektu, adres),
  - czy istnieje zagrożenie ludzi,
  - swoje nazwisko i numer telefonu, z którego wzywa się straż pożarną.

Uwaga! Słuchawkę można odłożyć dopiero po potwierdzeniu przyjęcia zgłoszenia przez dyżurnego z telefonu alarmowego.

Przy ogłaszaniu alarmu o wystąpieniu niebezpieczeństwa w obiekcie należy kierować się szczególną rozwagą. Konieczne jest ustalenie faktycznego stopnia zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi, aby zbyt pochopne ogłoszenie alarmu nie doprowadziło do powstania paniki.

Decyzję o konieczności przeprowadzenia ewakuacji podejmują:

- zarządzający obiektem,
- osoba zastępująca zarządzającego obiektem w okresach jego nieobecności,
- osoba wyznaczona przez zarządzającego obiektem,
- dowódca akcji ratowniczo – gaśniczej z ramienia straży pożarnej.

Jeżeli sytuacja jest groźna i istnieje potrzeba przeprowadzenia ewakuacji ludzi, należy przestrzegać następujących zasad:

- w pierwszej kolejności należy ratować i ewakuować ludzi, a dopiero potem zagrożone pożarem mienie,

- w miarę możliwości wraz z ewakuacją należy równolegle prowadzić akcję gaśniczą,
  - ewakuację najcenniejszego mienia prowadzi się wyłącznie z pomieszczeń bezpośrednio zagrożonych pożarem,
  - kolejność wyprowadzania osób uzależniona jest od miejsca wybuchu pożaru i rozmieszczenia pomieszczeń w stosunku do dróg ewakuacyjnych,
  - kierunki ewakuacji na zewnątrz budynku określają znaki ewakuacyjne,
  - w pierwszej kolejności ewakuuje się ludzi z pomieszczeń najbardziej zagrożonych pożarem,
  - nie należy otwierać bez potrzeby drzwi i okien w pomieszczeniach, w których powstał pożar, ponieważ dopływ powietrza sprzyja rozprzestrzenianiu się ognia,
- ❖ wchodząc do zadymionych pomieszczeń lub przechodząc przez nie, należy ograniczyć ilość wdychanych produktów spalania. Należy poruszać się w pozycji pochylonej (na kolanach bądź czołgać się), jak najbliżej podłogi zasłaniając usta.

EWAKUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Prowadzenie ewakuacji osób z budynku jest bardzo złożonym procesem, który dodatkowo może zostać utrudniony poprzez nieprzestrzeganie przez właściciela/zarządcę obiektu lub jego użytkowników zasad obwarowanych przepisami prawa.

Wpływ na sposób oraz czas prowadzenia ewakuacji może być również uzależniony od rodzaju osób niepełnosprawnych. Należy pamiętać i zwrócić szczególną uwagę na sposób prowadzenia ewakuacji osób słabo widzących i niewidomych jak również głuchoniemych czy upośledzonych psychoruchowo.

Mając na uwadze specyfikę obiektu szczególną opieką należy objąć dzieci i młodzież, które w przypadkach zagrożenia mogą zachować się w sposób nieprzewidywalny. Dlatego tak ważne jest przygotowanie nauczycieli do przeprowadzenia sprawnej i zorganizowanej ewakuacji.

Każda z wyżej wymienionych grup osób wymaga wypracowania indywidualnych procedur ewakuacyjnych jak również wypracowania sprawnych działań ewakuacyjnych.

Przy opracowywaniu wewnętrznych procedur ewakuacyjnych na co zwrócić uwagę:

1. Ewakuacja osób z dysfunkcjami wzroku:
  - mają rozwiniętą pamięć przestrzenną otoczenia najbliższego, dlatego w przypadku usłyszenia komunikatu o ewakuacji będą kierowały się drogą którą znają a która może prowadzić do ogniska pożaru, dlatego tak ważne jest żeby osoby te miały swojego opiekuna (kolegę), który pomoże w wyprowadzeniu do bezpiecznego miejsca;
  - osoby te tracąc orientację szybko wpadają w panikę;
  - nie widzą zagrożenia np. zwisające przewody elektryczne czy elementy konstrukcji;
  - w przypadku opuszczenia osoby niewidomej samej z budynku można wyposażyć ciągi komunikacyjne w znaki ewakuacyjne czy plany graficzne w formie przestrzennych elementów oraz zaznaczyć ściany np. różnego rodzaju strukturą;
2. Ewakuacja osób z dysfunkcjami słuchu i mowy:
  - nie mają rozwiniętego zmysłu wyobraźni przestrzennej;
  - należy dokładnie i widocznie oznaczyć ciągi ewakuacyjne (można użyć świateł do ewakuacji – dynamiczne oświetlenie ewakuacyjne);
3. Ewakuacja dzieci i młodzieży:
  - Dzieci i młodzież są osobami niedojrzałymi emocjonalnie co powoduje ryzyko skrajnie różnych zachowań w przypadku wystąpienia zagrożenia, prowadzić to

może w sytuacji ekstremalnej do ich nieposłuszeństwa, ukrywania się ucieczki od wychowawcy.

- Należy ćwiczyć z dziećmi w ramach wspólnych zabaw postępowanie w przypadku zagrożenia aby oswoić je z procedurami.

Organizacja ewakuacji mienia

Ewakuację mienia przeprowadza się w drugiej kolejności, po przeprowadzeniu ewakuacji ludzi, gdy mamy pewność, że nikogo nie ma w budynku. Decyzję o ewakuacji mienia podejmuje zarządzający obiektem (dyrektor) lub osoba przez niego upoważniona, jeżeli posiadane siły i sytuacja pożarowa pozwala na jej przeprowadzenie.

Postępowanie w przypadku powstania pożaru

Po ogłoszeniu alarmu w budynku, równoległe z zaalarmowaniem Państwowej Straży Pożarnej należy przystąpić do akcji ratowniczo-gaśniczej przy pomocy dostępnego podręcznego sprzętu gaśniczego, hydrantów wewnętrznych.

Po przybyciu zastępu Państwowej Straży Pożarnej, kierujący akcją gaśniczą (dyrektor szkoły bądź osoba wyznaczona) informuje dowódcę jednostki PSP o lokalizacji i wielkości pożaru, podjętych działaniach oraz czy wewnątrz obiektu przebywają jeszcze jacyś ludzie. Od tego momentu dowodzenie akcją obejmuje dowódca jednostki PSP - KDR (Kierujący Działaniem Ratowniczym). Każdy pracownik, uczniowie oraz osoby postronne przebywające w obiekcie zobowiązane są podporządkować się poleceniom kierującego akcją ratowniczą.

Praktyczne zasady sprawdzania ewakuacji

„W przypadku obiektów, w których cyklicznie zmienia się jednocześnie grupa powyżej 50 użytkowników, w szczególności: szkół, przedszkoli, internatów, domów studenckich, praktycznego sprawdzenia organizacji oraz warunków ewakuacji należy dokonać – co najmniej raz na rok, jednak w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia rozpoczęcia korzystania z obiektu przez nowych użytkowników.”

Praktyczne sprawdzenie organizacji i warunków ewakuacji ludzi powinno polegać na przeprowadzeniu następujących czynności:

- a) zarządzający obiektem lub osoba przez niego upoważniona określa termin próbnej ewakuacji osób z obiektu,
- b) właściciel/ zarządca obiektu powiadamia właściwego miejscowo komendanta powiatowego/miejskiego PSP o terminie przeprowadzenia działań, nie później niż na tydzień przed ich przeprowadzeniem,
- c) zarządzający obiektem lub osoba przez niego upoważniona organizuje naradę z wszystkimi pracownikami mającymi uczestniczyć w organizacji ewakuacji ludzi. W czasie narady zarządzający obiektem przydziela poszczególnym pracownikom konkretne zadania niezbędne do sprawnej organizacji ewakuacji. Zadania powinny być sformułowane w formie pisemnej,
- d) o fakcie i terminie przeprowadzenia ewakuacji powinni być poinformowani wyłącznie pracownicy funkcyjni uprzednio wyznaczeni do organizacji ewakuacji,
- e) do pomocy w ewakuacji zobowiązani są wszyscy pracownicy,
- f) dopuszcza się dokonywanie prób ewakuacji ze wskazaniem wyłącznie jednej strefy pożarowej,
- g) podczas ewakuacji należy wykorzystać niezbędne urządzenia przeciwpożarowe (np. drzwi ppoż., klap oddymiających, systemu sygnalizacji pożarowej),
- h) ewakuację należy przeprowadzić w sposób spokojny i zorganizowany, aczkolwiek zdecydowany,

- i) ewakuowane osoby należy wyprowadzać w bezpieczne miejsce poza obiektem (oświetlone place, parkingi obok budynku – wyznaczone miejsce zbiórki),
- j) z przeprowadzonej próbnej ewakuacji należy sporządzić sprawozdanie i przechowywać je w aktach spraw ppoż. (załącznikiem do w/w sprawozdania powinny być między innymi przydzielone pracownikom obowiązki z zakresu organizacji ewakuacji).

SPRZĘT PRZECIWPOŻAROWY

❖ Gaśnice

Pożary w większości przypadków biorą swój początek z niewielkiego źródła, może to być np. rzucony niedopałek papierosa na podłoże palne. W celu niedopuszczenia do rozprzestrzeniania się początkowo małych źródeł ognia, należy dążyć do ugaszenia pożaru w pierwszej fazie jego rozwoju (zarodku).

Do ugaszenia pożarów małych rozmiarów w miejscu pracy służą np. hydranty wewnętrzne czy podręczny sprzęt gaśniczy (gaśnice). Obowiązek wyposażania budynku w podręczny sprzęt gaśniczy spoczywa na właścicielu obiektu lub zgodnie z podpisaną umową cywilno-prawną może zostać scedowany na zarządcę lub użytkownika obiektu (lub jego części).

Najważniejszą zasadą jest to, aby prawidłowo dobrany sprzęt gaśniczy był dostosowany do gaszenia tych grup pożarów, które mogą wystąpić w obiekcie lub w poszczególnych pomieszczeniach, przy uwzględnieniu rodzaju płonącego materiału, jego stanu skupienia oraz sposobu spalania.

Podział pożarów ze względu na rodzaj palnego materiału oraz jakie należy zastosować środki gaśnicze do ugaszenia płonącego materiału:

- A – ciała stałe (drewno, papier, węgiel, tworzywa sztuczne itp.);
- B – ciecze palne i substancje stałe topiące się pod wpływem ciepła (benzyna, nafta, parafina, itp.);
- C – gazy (metan, aceton, propan, butan itp.);
- D – metale (magnez, sód itp.);
- F – oleje, tłuszcze pochodzenia roślinnego i zwierzęcego.

W budynkach typu szkoła wymagane jest wyposażenie w gaśnice o masie środka gaśniczego 2 kg (lub 3 dm³) na każde 100 m² strefy pożarowej.

Występowanie w obiekcie wewnętrznej instalacji hydrantowej nie zwalnia z obowiązku wyposażenia w podręczny sprzęt gaśniczy.

Przy rozmieszczaniu gaśnic w obiekcie należy zwrócić szczególną uwagę na następujące zasady:

- umieszczamy w miejscach łatwo dostępnych i widocznych, przy wejściach i na klatce schodowej, przy przejściach i korytarzach, przy wyjściach na zewnątrz pomieszczeń;
- w obiektach wielokondygnacyjnych sprzęt umieszczamy w tych samych miejscach na każdej kondygnacji;
- zapewniamy dostęp o szerokości, co najmniej 1 m;
- umieszczamy w miejscach nie narażonych na uszkodzenia mechaniczne oraz działanie źródła ciepła (grzejniki, słońce);
- z każdego miejsca w obiekcie odległość do najbliższej gaśnicy nie może być większa niż 30 m;

Przy posługiwaniu się gaśnicami należy pamiętać o następujących zasadach:

- kierować strumień środka gaśniczego na palące się przedmioty lub obiekty od strony zewnętrznej w kierunku do środka;

- przy gaszeniu przedmiotów ustawionych pionowo należy gasić od góry w dół;
- gaśnicę używa się w pozycji pionowej;

W celu użycia gaśnicy należy:

- zdjąć z wieszaka i podejść do źródła ognia;
- wyjąć zawleczkę, pozwoli to na odblokowanie gaśnicy;
- nacisnąć dźwignię zaworu;
- skierować dyszę bezpośrednio na źródło ognia.

WAŻNE! Każdy sprzęt przeciwpożarowy znajdujący się na obiekcie powinien być poddawany badaniom technicznym i czynnościom konserwacyjnym zgodnie z instrukcją obsługi ustaloną przez producenta, nie rzadziej niż raz w roku. Czynności konserwacyjne mogą dokonywać osoby kompetentne.

❖ Hydranty wewnętrzne przeciwpożarowe

W budynkach oświatowych należy stosować hydranty wewnętrzne 25 z wężem półsztywnym:

- na każdej kondygnacji budynku w strefie pożarowej o powierzchni przekraczającej 200 m² w budynku średniowysokim oraz o powierzchni przekraczającej 1000 m² w budynku niskim.

W celu użycia hydrantu przeciwpożarowego należy:

- otworzyć drzwiczki,
- rozwinąć wąż (półsztywny nawinięty na bębnie lub stare hydranty z wężem płasko składanym),
- otworzyć zawór hydrantowy (odkręcając go w lewo do oporu) – woda wpływa do węża,
- otworzyć zawór (dźwignię) na prądownicy,
- skierować wodę w miejsce pożaru, zalewając palącą się powierzchnię od strony zewnętrznej (skrajnej) do środka.

UWAGA! Wodą nie wolno gasić urządzeń elektrycznych będących pod napięciem.

❖ Przeciwpożarowy wyłącznik prądu

Przeciwpożarowy wyłącznik prądu odcinający dopływ do wszystkich obwodów, z wyjątkiem odwodów zasilających instalacje i urządzenia, których funkcjonowanie jest niezbędne podczas pożaru, należy stosować w strefach pożarowych o kubaturze przekraczającej 1000m³.

Powinien on być montowany w pobliżu głównego wejścia do obiektu oraz powinien być odpowiednio oznakowany.

❖ Awaryjne oświetlenie ewakuacyjne

Awaryjne oświetlenie ewakuacyjne należy stosować:

- w pomieszczeniach sal sportowych przeznaczonych dla ponad 200 osób oraz w pomieszczeniach o powierzchni ponad 2000 m²,
- na drogach ewakuacyjnych oświetlonych wyłącznie światłem sztucznym,

Powinno ono działać przez co najmniej 2 godziny po zaniku oświetlenia podstawowego.

❖ Urządzenia służące do usuwania dymu lub zapobiegające zadymieniu

W budynkach oświatowych (szkoła - ZLIII) średniowysokich (od 12m do 25m) należy wykonać klatki schodowe jako obudowane i zamykane drzwiami oraz wyposażone w urządzenia zapobiegające zadymieniu lub służące do usuwania dymu.

Niezależnie od wyposażenia obiektu w sprzęt przeciwpożarowy kluczowym elementem podczas prowadzenia ewakuacji jest zapewnienie odpowiednich parametrów ewakuacyjnych. Należą do nich:

- odpowiednia ilość wyjść ewakuacyjnych;
- odpowiednia szerokość wyjść ewakuacyjnych;
- szerokość i wysokość poziomych dróg ewakuacyjnych (korytarzy);
- odpowiednia szerokość biegów i spoczników klatek schodowych;
- kierunek otwierania drzwi zgodnie z kierunkiem ewakuacji;
- długość przejścia i dojścia ewakuacyjnego;

Ponadto należy bezwzględnie pamiętać, że ZABRONIONE jest stosowanie do wykończenia wnętrz materiałów łatwo zapalnych, których produkty rozkładu termicznego są bardzo toksyczne lub intensywnie dymiące w trakcie pożaru.

Bezpieczeństwo pożarowe w czasie napraw i remontów

Jedną z przyczyn pożarów w budynkach są wykonywane prace remontowe czy naprawcze. Ekipy wprowadzane z zewnątrz w trakcie wykonywania swoich zadań często wykonują prace spawalnicze nie zdając sobie sprawy jak szybko bez odpowiedniego zabezpieczenia może powstać pożar.

Przed przystąpieniem do prowadzenia prac remontowo-naprawczych z użyciem ognia otwartego osoby wykonujące czynności muszą podpisać dokument (załącznik do instrukcji bezpieczeństwa pożarowego).

Podczas wykonywania prac należy bezwzględnie przestrzegać zasad:

- zabezpieczenia miejsca wykonywania prac (sprzęt umożliwiający likwidację źródeł pożaru);
- osoba wyznaczona lub upoważniona, przed rozpoczęciem prac zapoznaje wykonawców z możliwością wystąpienia zagrożeń pożarowych;
- sprzęt używany podczas prowadzenia prac musi być sprawny technicznie;
- miejsce prowadzenia prac pożarowo niebezpiecznych należy wyposażać w dodatkowy podręczny sprzęt gaśniczy;
- w przypadku powstania pożaru przy wykonywaniu prac należy je natychmiast przerwać i zgłosić do osoby nadzorującej wykonywane czynności;
- po zakończeniu prac należy poddać kontroli miejsce, w którym były wykonywane oraz pomieszczenia sąsiednie.

ORGANIZACJA LETNIEGO WYPOCZYNKU

Wymagania dotyczące zgłaszania obiektów w związku z planowaniem letniego wypoczynku zawarte zostały w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 marca 2016 roku w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży.

Przepisy te jasno regulują sposób uzyskania pozwolenia na organizację bazy wypoczynku w okresie wakacji. Powyższe rozporządzenie określa termin złożenia zgłoszenia wypoczynku, jego formę, dokumenty niezbędne do uzyskania pozwolenia oraz wzór zgłoszenia.

Organizator wypoczynku zgłasza kuratorowi oświaty zamiar zorganizowania wypoczynku w terminach:

- ferie letnie oraz wiosennej przerwy świątecznej – od 1 marca, nie później niż na 21 dni przed terminem rozpoczęcia wypoczynku;
- półkolonie oraz wypoczynek za granicą – nie później niż na 14 dnia przed terminem rozpoczęcia;
- ferie zimowe oraz zimowej przerwy świątecznej – od 1 października, nie później niż na 21 dni przed terminem rozpoczęcia wypoczynku;
- w uzasadnionych przypadkach organizator może zgłosić organizację wypoczynku kuratorowi oświaty bez zachowania powyższych terminów, nie później jednak niż na 7 dni przed rozpoczęciem.

W przypadku organizowania wypoczynku organizator przesyła do odpowiedniej terenowo Komendy Powiatowej/Miejskiej PSP informację dot. obiektu przeznaczonego dla wypoczynku dzieci i młodzieży.

Informacja przesłana do jednostek PSP powinna zawierać:

- dane organizatora wypoczynku,
- nazwa obiektu oraz dokładny adres,
- termin trwania zorganizowanego wypoczynku,
- przewidywaną ilość przebywających dzieci i młodzieży oraz ich czas pobytu w obiekcie w ciągu doby (podać w godzinach),
- terminy i wyniki przeprowadzonych badań instalacji funkcjonujących w obiekcie (podać na podstawie dokumentacji – protokołów z badań, sporządzonych przez uprawnione osoby):*
  - a) elektryczna w zakresie rezystancji izolacji przewodów
  - b) odgromowa
  - c) gazowa
  - d) kominowo-spalinowa
- terminy i wyniki przeprowadzonych badań urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic: *
  - a) instalacji sygnalizacji pożaru
  - b) wentylacji pożarowej
  - c) instalacji hydrantowej wewnętrznej
  - d) oświetlenia awaryjnego
  - e) gaśnice
  - f) pozostałe (podać jakie)
- przygotowanie organizatora wypoczynku pod względem znajomości przepisów o ochronie przeciwpożarowej – podać dane o przeszkoleniu z zakresu ochrony przeciwpożarowej pracowników placówki organizującej wypoczynek (data szkolenia oraz dane osoby przeprowadzającej szkolenie
- techniczne warunki ewakuacji z obiektu (opisać możliwe warianty ewakuacji ludzi z budynku z uwzględnieniem ilości wyjść ewakuacyjnych, ilości kierunków ewakuacji, długości dróg ewakuacyjnych, ilości klatek schodowych, itp.).

Następnym krokiem jest wizyta funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej na miejscu planowanej bazy wypoczynku w celu przeprowadzenia czynności kontrolno-rozpoznawczych w zakresie przestrzegania przepisów przeciwpożarowych.

Po przeprowadzonych czynnościach sporządzony zostaje protokół pokontrolny i na jego podstawie Komendant Powiatowy/Miejski PSP wydaje stosowną opinię dotyczącą stanu ochrony przeciwpożarowej (pozytywna lub negatywna). Dokument otrzymany od PSP stanowi załącznik do zgłoszenia wypoczynku.

Właściciele zarządcy obiektów: SZKOŁY/PRZEDSZKOLA

Każdy z ww. obiektów zakwalifikowany został do grupy obiektów użyteczności publicznej dlatego tak ważne jest zapewnienie w nich bezpieczeństwa na bardzo wysokim poziomie.

Jakie zagrożenia możemy spotkać? Na co należy zwrócić uwagę? Co należy zrobić by osoby przebywające w budynku mogły czuć się bezpiecznie?

1. Czy zapewniono możliwość ewakuacji osób w bezpieczne miejsce?
2. Czy ilość/szerokość drzwi stanowiących wyjście ewakuacyjne z budynku jest wystarczająca do przeprowadzenia szybkiej ewakuacji?
3. Czy drzwi ewakuacyjne są zamykane w sposób umożliwiający ich natychmiastowe użycie w przypadku pożaru lub innego zagrożenia?
4. Czy szerokość poziomych dróg ewakuacyjnych nie jest zastawiona bądź zablokowana przez np.: szafki, regały, krzesła?
5. Czy w obiekcie klatki schodowe zostały obudowane i zamykane drzwiami oraz wyposażone w urządzenia zapobiegające zadymieniu lub służące do usuwania dymu - (jeśli są wymagane)?
6. Czy pamiętamy że stosowanie do wykończenia wnętrza materiałów i wyrobów łatwo zapalnych, których produkty rozkładu termicznego są bardzo toksyczne lub intensywnie dymiące jest – zabronione?
7. Czy obiekt został wyposażony w awaryjne oświetlenie ewakuacyjne?
8. Czy w budynku są hydranty wewnętrzne 25 ?
9. Czy budynek został wyposażony w podręczny sprzęt gaśniczy?
10. Czy obiekt został wyposażony w przeciwpożarowy wyłącznik prądu?
11. Czy urządzenia przeciwpożarowe zastosowane w obiekcie poddawane są stosownym przeglądom i konserwacjom?
12. Czy do urządzeń przeciwpożarowych zapewniony jest odpowiedni dostęp?
13. Czy w widocznym miejscu umieszczone zostały instrukcje postępowania na wypadek pożaru wraz z wykazem telefonów alarmowych?
14. Czy drogi ewakuacyjne oraz urządzenia przeciwpożarowe zostały oznakowane?
15. Czy dla obiektu została opracowana instrukcja bezpieczeństwa pożarowego?
16. Czy instrukcja bezpieczeństwa pożarowego jest poddawana aktualizacji?
17. Czy w budynku gdzie cyklicznie zmienia się grupa powyżej 50 osób sprawdzana jest organizacja warunków ewakuacji w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia rozpoczęcia korzystania z obiektu nowych użytkowników?
18. Czy kadra szkoły/przedszkola jest zapoznana z procedurami ewakuacyjnymi obowiązującymi w obiekcie?
19. Czy do budynku doprowadzono drogę pożarową o utwardzonej nawierzchni, umożliwiającą dojazd pojazdów jednostek ochrony przeciwpożarowej do obiektu budowlanego o każdej porze roku?
20. Czy w obiektach w których odbywa się proces spalania paliwa stałego, ciekłego lub gazowego terminowo usuwa się zanieczyszczenia z przewodów dymowych i spalinowych w okresach ich użytkowania?

**WZÓR ZGŁOSZENIA DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z PRAKTYCZNYM SPRAWDZENIEM
ORGANIZACJI I WARUNKÓW EWAKUACJI**

.....
.....
(pieczęćka adresowa)

(miejsowość, data)

Komendant .....
Państwowej Straży Pożarnej w .....

ZAWIADOMIENIE

Na podstawie § 17 ust. 4 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. z 2010 r. nr 109, poz. 719), informuję o zamiarze przeprowadzenia ćwiczeń praktycznych w zakresie sprawdzenia organizacji i warunków ewakuacji w budynku:

.....
(rodzaj budynku - funkcja/ adres)

stanowiącym własność:

.....
(właściciel obiektu, adres)

Planowany termin ćwiczeń: ..... godz.: .....

Proponowany scenariusz ćwiczeń:

.....
(podać w szczególności obszar budynku objęty ćwiczeniem, przewidywaną liczbą uczestników ćwiczeń, wykorzystane środki organizacyjne i techniczne itp.)

Charakterystyka obiektu ćwiczeń:

powierzchnia: ..... m², kubatura: ..... m³, wysokość: ..... m, ilość kondygnacji

nadziemnych: ....., ilość kondygnacji podziemnych: .....,

kwalifikacja*: kategoria zagrożenia ludzi – ZL ..... / PM,

podział na strefy pożarowe:

.....
urządzenia istotne dla prowadzenia ewakuacji :

.....
Planowany współudział / nadzór:

.....
(podać kto będzie nadzorował ćwiczenia, w szczególności: przedstawiciele PSP, OSP, innych jednostek ochrony ppoż., specjalista lub inspektor ochrony ppoż., specjalista lub inspektor BHP itp.)

**WZÓR PROTOKOŁU DOT. PRAKTYCZNEGO SPRAWDZENIA ORGANIZACJI I
WARUNKÓW EWAKUACJI**

.....
(miejsowość i data)
sygn.: .....

PROTOKÓŁ

dot. praktycznego sprawdzenia organizacji i warunków ewakuacji

**Zgodnie z wymaganiami § 17 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i
Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej
budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. z 2010 r. nr 109, poz. 719),
w dniu..... w godzinach: .....**

**w budynku:.....
przeprowadzone zostały praktyczne ćwiczenia, w zakresie sprawdzenia organizacji i
warunków ewakuacji, w których udział wzięło łącznie ..... stałych użytkowników
obiektu.**

**O terminie ćwiczeń w dniu .....pismem o numerze .....z dnia.....
powiadomiono Komendanta ..... PSP w .....**

**Zakres ewakuacji i obszar budynku objęty ćwiczeniami został w
dniu..... * uzgodniony z Komendanta ..... PSP w .....**
Przebieg ćwiczeń * :

.....
.....
.....

Wnioski:

.....
.....

Ćwiczenia nadzorowali:

.....

Termin następnych ćwiczeń praktycznych **:

.....

sporządził (a): .....

* podać scenariusz ćwiczeń z uwzględnieniem urządzeń ppoż. w budynku i ich ewentualnego wykorzystania; czas ewakuacji; stwierdzone trudności organizacyjne np. dot. rozgłoszenia komunikatu o ewakuacji; ewentualne braki w oznakowaniu ewakuacyjnym; dostęp do wyjść ew. (kluczy do wyjść ew.); zabezpieczenie dokumentacji np. listy obecności, dzienniki; kontrola pomieszczeń; sposób zachowania się ćwiczących np. brak zdyscyplinowania, zjawisko paniki; realizacja wcześniej ustalonych zadań przez poszczególne osoby funkcyjne, zgodność przebiegu ewakuacji z zapisami Instrukcji Bezpieczeństwa Pożarowego itp.

.....
.....

(miejsowość, data)

.....
(pieczęćka organizatora wypoczynku)

Komenda Powiatowa/Miejska
Państwowej Straży Pożarnej

WNIOSEK

Zwracam się z wnioskiem o wydanie opinii w zakresie spełnienia wymagań przepisów przeciwpożarowych w ramach planowania organizowania wypoczynku dzieci i młodzieży

Podstawowe dane:

- organizator wypoczynku:.....
- adres obiektu .....
- termin organizowania wypoczynku:.....
- ilość osób:.....
- badania instalacji funkcjonujących w obiekcie (elektryczne, odgromowe, gazowe, kominowo-spalinowe)- protokoły z badań:.....
- rodzaj oraz terminy prowadzonych badań urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic funkcjonujących na obiekcie (system sygnalizacji pożarowej, wentylacja pożarowa, hydranty wewnętrzne, awaryjne oświetlenie ewakuacyjne, gaśnice):.....
- techniczne warunki ewakuacji (ilość wyjść ewakuacyjnych, kierunki ewakuacji, klatki schodowe itp.):.....

Kontakt telefoniczny organizatora wypoczynku

.....

(podpis składającego wniosek)

POUCZENIE

2) Wydanie opinii podlega opłacie skarbowej w wysokości 17,00 zł (siedemnaście złotych), tytułem: wydanie opinii w sprawie warunków ochrony ppoż. Opłatę należy uiścić na rachunek bankowy właściwego miejscowo urzędu

w